

جریدہ علیہ

مشتت جلدہ اسلامیک جریده رسمیه

جمادی الآخره سنه ۱۳۳۹

عدد ۶۶

شمذیلک آیدہ بر نشر اولنور

آلتعجی منہ

وارد می‌جفی آیات بینات ایله مبین اولور تا که انکله حجت قائم اولسون ، صدقلری حقنده قناعت امت تام اولسون ایشته اورهبر جانب الهیدن خلقه مبشر ونذیر اوله رق مبعوث اولور .

بناءً علیه طریق پیغمبری محضا فردی بر طریق دکدر ، یالکیز عقل طریق دکدر ، هم فردی ، هم اجتماعی بر طریق قدر عقلی بوله مدنی خطر و آفتلردن قور تار مق ایچون قنديل سبحانی ، نور الهی ایله تأیید اولونمش بر طریق مستقیم در .

ازمیرلی

اسماعیل حق

(تصوف تاریخی تنویر)

تصوف تاریخنک شکل تحریری حقنده کوپرلی زاده فؤاد بکک لطیف بکه جواباً اقدامک ۲ کانون اول سنه ۳۳۶ تاریخی نسخه‌سنده نشر ایله یکی مقاله ده تصوفک اساسی ایله رجال صوفیه حقنده درمیان اولان افکار و مطالعات اولاید. کی حقائق علمیه ایله قابل تألیف اولمیدیندن محضا موضوعی تنویر و حقیقتی اظهار مقصودیه آئیده کی سوزلری یازیورم. بو سوزلر مده مخاطبم فؤاد بکک شخصی دکل آنجق مومی الیهک فکرینه قائل و تاریخ نامنه اولیه بر قناعتی حامل اولان روحدر که ماهیت تصوف حقنده دیکر لرینی یا کلقدن قور تار مق ایستیورم . هدم آنجق حق و حقیقت ، رهبرم علم و معرفدر . مخاطبم اولان روحه دیورم که :

مقاله کزده [تصوف تاریخی حقنده تدقیقاتده بولنه جقلرک قطعاً متصوفه دن اولماسی قناعتدهیم بر انسان کندی ترجمه حالی بیطرفانه یازاماز اونک یازاجنی اولسه اولسه مدافعه نامه دن عبارت قالیر . ایشته بو نقطه نظر دن اسلامیتده کی تصوف جریانی بر مسلك فلسفی و بر جریان سیاسی و اجتماعی اوله رق بر (کل) سکلنده تدقیق ایتمیدر] دیور سکن . حالبوکه تصوفک بر مسلك فلسفه اولسی ایله بر جریان سیاسی و یا اجتماعی اولسی یکدیگره مباین ماهیتلردر . بدیهیدر که تصوف بو ماهیات متباینه نک مجموعی اوله ماز . تصوفک ماهیتی بونلرک آره‌سنده متعین و متشخص بر شیدر . ایشته بو ماهیت متعینه یی

اولاً تثبیت استدکدن صکره تدقیقاته دوام اولنق لازمکبر . تصوفک بر مسلك فلسفی اولمسی تصوفک ماهیت شخصیه سنی تعیین وایضاحه کافی بر تعریف علمی دکدر . تصوفک مسلك فلسفی اولوب اولمامسی تعریف علمیهی ایله تعین ایدر . بناء علیه تصوف نه دیرلر سؤالنک جوابی ویرلهدن ، تصوفک تعریف علمیهی تثبیت ایدلهدن آنک (بر مسلك فلسفی ویا مهرانکی برشی اولدینی) سسوزی علمی اوله ماز وبالطبع تصوف تاریخنک تدقیقاته اساس تشکیل ایده منر .

ایمدی تصوف بر علم مخصوص ایسه بریسی (تصوف تاریخی حقه ده تدقیقاته بولنه جقلرک قطعاً متصوفدن اولمسی قناعتندهم زیرا متصوفدن اولمیان کیمسه تصوفک نه دیمک اولدینی لایقیه بیلهماز . ثانیاً تصوفک منشأ حقیقیسی ، ادوار تکاملیه سنی ، رجالنک طبقاتی طایفه ماز . رجال تصوفک مسلك ومقالات وافکارنی رموز ودقائق علمیه سنی محیط بر صورتده آکلایاماز . بناء علیه یازمجنی تاریخ ایچون ضروری اولان استقامتی تعین ایدرک تدقیقاتی یوروتهماز . تاریخی یازمجنی علمک اساسی حقه ده بصیرت علمیه دن محروم بولندیغدن بتون مأخوذات وملتقطانده (حاطب لیل) مثله ماصدق اولور . مادام که تصوف فرض وتقدیر مزده بر فلسفه اولمشدر . هر فلسفه ده وهر علمده اولدینی کی تصوف حقه ده دخی صاعلام نتایج تاریخییه واصل اولمق ایچون تاریخی یازان آدمک تصوفده احاطه واختصاص صاحبی اولمسی لازمدر . بناء علیه تصوف تاریخی یازمق براختصاص مسئله سیدر . تصوفک ارباب اختصاصندن اولمیان کیمسه لرک یازمجنی شی هیچ کیمسه یی تطمین ایده منر . تمامیه بی خبرانه ومتحکمانه بعض بهوده سوزلردن ماعدا هیچ برشی احتوا ایده ماز . حکام بیه محاکمه دعوی اولنان وقوعاتی شاهدلردن سؤال ایدرلر . شاهد وقوعاتی بالذات مشاهده ومعاینه ایتش اولان کیمسه لردر . علم ویا صنعتده ویا خصوصیات سائرده اختصاص مستثنای ده ارباب وقوف واهل خبره دن سؤال ایدرلر . علمک ارباب اختصاصی ایسه هم وقوعات تاریخیه سنی بالذات معاینه ومشاهده ایتش اولملری اعتباریه وقوعاتک شهادی حمده جهات علمیه یی حقه ده تدقیقات متادیه لری حسبیه وقوف وخبره صاحبی درلر . چونکه آنلر عالمدرلر . وموضوع بحث اولان شی آنجق علمدر . بناء علیه هر علم اربابی کی متصوفه نک تصوف تاریخی حقه ده کی بیاناتی شخصی ترجمه حال یازمغه دکل بیان مشاهدات وافاده معلومات اولمق اعتباریه شهادته قیاس اولنمق لازمکلور . ومتصوفه نک تاریخ تصوف حقه ده یازمجنی شی مدافعه نامه دکل شهادتنامه اولور .

اويله ايسه تصوف تاريخى علم نامنه بيطرف اوله رق يازلق ايچون اول علمك ارباب و علماسنه ترك اولماليدير . عكس تقديرده آخرك يازدهجى شى اتهامنامه اولور) دير ايسه نه بيوررسكز . مقساله كنزده (بويوك وبارز شخصينلرك تدقيقنده بر « فلسفه سيستمى » سكلنده نظراعتباره آلتقى ايجاب ايدن تصوف طريقتهلرك اثنائ تدقيقنده اساسات فلسفيه به مستند اجتماعى و سياسى جريانلر كى محسكه اولمليدير) ديورسكز بو سوزلر كنزده اصابتكز مسلم دكلدر ابتدا سويولديكم كى تصوفك ارباب اختصاص عندنده مسلم اولان بر تعريف علميىنى قيد ايتمه دن آنك بر فلسفه سيستمى اولديغنه قائلرك كزك قناعتنى جلب ايدمه مرسكز . بو ادعا كزك خلافي اثبات ايدمك برهانك قطعيله عدم وجودندن امينيسكز . كتب صوفيه نك اصولدن معدود اولان (رساله قشيره نك باب التصوف) ي فتوحات مكيه جلد ۲ مقام تصوفك معرفتى حقهنده اولان ۶۲ نجى بابى .

سهر وردينك عوارف المعارفنده (ماهيت تصوف) حقهنده كى باب خامسى و (التعرف فى التصوف) ي .

ابن حجر هيثمينك فتاواى حديثه سنده ص ۳۳۹ ده (سئل) نفع الله به ما جاد التصوف والعصوفى ولم سمى بذلك ومتى حدث هذه التسمية) عبارته سيله باشلايان نجى . ابن خلدون مقدمه سنده (الفصل الحادى عشر فى علم التصوف) ي .

سيد شريف جرجانينك تعريفاتنده و فتوحات مكيه ده مندرج اصطلاحات صوفيه نك شرحه دائر اوله رق شيخ محى الدين عربى حضرتلرينك اثرى اولوب مذكور تعريفات سيدك نهايتنده طبع ايدلمش اولان تعريفاتده (التصوف) حقهنده كى ايضاحات ايله فتوحات مكيه ج ۱ ص ۳۷ مقدمه الكتاتى تدقيق و مطالعه بيورديكز مى بونلرى تماميله تدقيق واحاطه بيورر ايسه كز تصوفك اسلامده وارباب اختصاص عندنده سزك ادعا كزك خلافتده اولديغنى آكلارسكز . كتب اصوليده فقهك امام اعظم طرفندن (معرفة النفس مالها وما عليها) ديه مطلق اوله رق تعريف اولته رق تصوفك فقهه ادخال و تصوفه فقهه اطلاق اولنديغى حقهنده كى ايضاحات علمائى تدقيق ايدرسكز تصوفك اسلامده كى موقع و معنائى ده يقيندن طائيش اولورسكز (و معرفة مالها وما عليها من الوجدانيات هى علم الاخلاق والتصوف . و ابو حنيفة انما لم يزد عملاً لانه اراد الشمول اى اطلق الفقه على العلم بما لها وما عليها سواء كان من الاعتقادات او الوجدانيات او العمليات ثم سمى الكلام فقهها اكبر) . توضيح على التنقيح فى الجلد الاول فى تعريف الفقه . شو مأخذلر تصوفك ماهيت علميه سنى تعينه كافيدر .

مقاله كزده (يالكز گندي نقطه نظر لرينك مدافعه سى غايه سى تعقيب ايدن متصوفلرك دكل برازده علمای دينك ومورخلرك يازدقلىرى تنقيدى بر نظرله قارشىلاشد يريلرسه بو حقيقت پك اى آكلاشيلير) ديورسكز .

تصوفك بر فلسفه سيستمى، بر جريان سياسى اولديغنى بيان ايدن علمای دين ومورخين كيملردر .

تصوف، علم فقهك بر شعبه سى اولديغنى بيان ايدن امام اعظم ابو حنيفه حضرتلى علمای ديندن دكيدر . در مختار مقدمه سنده معروف كرخينك شيعى داوود طساينك هم علم هم طريق امام ابو حنيفه حضرتلردن اخذ ايلديكنه دآر رساله قشيره دن نقلآ ذكر اولنان بياناتى او قوديكرمى .

امام بخسارى علمای ديندن دكيدر . صحيح بخاريد (كتاب الرقاق) ى ينه صحيح بخارى (كتاب العلم) ده (باب ما ذكر فى ذهاب موسى الى الحضرة) ايله (باب الخروج فى طلب العلم) ى تدقيق بيورديكزمى بو بابلرك مبناسى اولان آيات قرآنيه ايله برابر بوراده كى علمك نلردن عبارت اولديغى وطريق تحصيل نلديدوكنى تدقيق وبو ايكي بابك شكل تبوييندن مستفاد اولان معانى به انتقال بيورديكزمى .

فوحات مكيه ج (۱) (مقدمة الكتاب) ى واوراده كى تقسيمات علومى تدقيق اينديكرمى امام غزالى علمای ديندن دكيدر . بو امامك تصوف اسلامى جامع بولسان احياء العلومى كتب دينه دن معدود اولمازى حجة الاسلامك تصوف حقه دن كى قولى حجت دكيدر . طريق تصوفك ائمه سندن اولوب تصوفه متعلق آنارى وتفسير كيرنده تدقيقاتى مشهور اولان امام فخرالدين رازى علمای ديندن دكيدر . امام رازينك عين مسلكنده اولان مفسر جليل القدر قاضى بيهضاوى علمای ديندن دكيدر . ذات علكز بومفسرك سورة فاتحه تفسيرنده (هدايت) ايله (نعمت) ك جنسلرى حقه دن كى بياناتى تدقيق بيورديكزمى . امام نووى علمای ديندن دكيدر . بستان العارفينى منظور علكز اولديى .

علامه تفتازانى علمای ديندن دكيدر . شرح مقاصدك ۲ ص ۳۰ ده (وهنا مذهبنا آخران) ديهرك باشلايان سوزلرينى و ج ۲ ص ۴۰ ده (وبالجملة) دن باشلايان سوزلرى . علامه سينا شريف جرجانى ، بو علامه نك آنارنى .

ابن حجر هيشمى ، تحفه سيله فتاواى حديثه سى .
جلال الدين سيوطى ، (تنبيه الغي) ايله (اتقان) نى .

شیخ عزالدین بن عبدالسلام، طبقات سبکیده کی آثاری و ترجمه حالی .
 شیخ الاسلام زکریا الانصاری، (اسفی المطالب) ی (الفوتوحات الالهیه) سنی .
 قاضی القضاة ابو عبدالله البقی المالکی (تحریر المطالب) نی .
 علامه روم ابن کمال، آثار نی .

(فصول البدایع) صاحبی منلا فناری. صدرالدین قونونیک (مفتاح الغیب) ی اوزربنه
 شرحی . فصول البدایع ج ۲ ص ۳۶۸ فصل سادس کذا قسم ثانی ص ۳۷۲ دن ۳۷۷ یه
 قدر اولان بیساناتی و فقهای حنفیه دن الاشباه والنظائر صاحبی ابن نجیم علمای دیندن
 دکلیر . ترجمه حالی کوردیکز می .

فقهای حنفیه دن (تنویر الابصار) صاحبی محمد بن عبدالله تمر تاشی ایله تنویر الابصار شرحی
 (در مختار) صاحبی علامه الدین حصکفی علمای دیندن دکلیر . سز در مختارک مقدمه سنی
 مع الحاشیه مطالعه بیوردیکز می .

فقهای حنفیه نک خاتمة المحققین در مختار محشیسی ابن عابدین و بالخاصه مذکور حاشیه سیله
 (سل الحسام الهندی لنصرة مولانا خالد النقشبندی) ایله (اجابة الغوث بیان حال النقباء
 والنجباء والابدال والاولاد والغوث) نی .

روح المعانی تفسیرینک صاحبی آلوسی زاده محمود افندی و تفسیر یله اجوبه عراقیه سنی .
 تدقیق بیوردیکز می .

(واذا لم تر الهلال فسام، لاناس رأوه بالابصار)

سزی اتعاب اجتماعک ایچون بوندن فضله سنی یاز میورم ایمدی بو اعظم علمای دینک
 آثار و مسالک و افکاری مقاله کزده ذکر ایلدیکزکنز اوج دعوا کنزک خلافتی مثبت حجج
 علمیه در . دعوا الرکن (۱) تصوف بر فلسفه سیسته میدر . (۲) تصوف اساسات فلسفیه یه
 مستند سیاسی بر جریاندر (۳) متصوفه علمای دین و مؤرخین عنندنه سائر فرق اسلامیه
 میاننده تعداد اولمقدده و کفر و اتحاد ایله اتهام ایلدیکده در .

سز تصوفک فلسفه سیسته می اولدیغی حقنده کی ذهابکنزک سائق تعین ایتیمورسکنز . غالباً
 بو ذهابکنزک سائق کتب صوفیه ده بحث اولنان وحدت وجود مسئله سیدر . ظن ایدیورم که
 سز وحدت وجود آوروپاده ایسپینوزا ایله باشلامش اولان بر مسلک فلسفیدر . صوفیه نک
 ذکر ایلدیکی وحدت وجود دخی ایسپینوزا ایله پیرولرینک عین مسلکیدر ظنیه تصوف
 بر فلسفه سیسته میدر دیورسکنز . حالبوکه تصوف اصلاً ساده وحدت وجود مسلکندن

عبارت دكدر . بالعموم متصوفه نك ده مسلكي دكدر و آوروپا فلاسفه سنك مسلكيله اصلا مناسب وعلاقه سي يوقدر . بالعكس هرايكي طرفك نقطه نظري متخالفدر . بوجهت لري انشالله مقاله آتيه ده بسط وايضاح ايده حكيم مع هذا كتب صوفيه ده تصادف اولئان هرهانكي بر مسئله نك مقالات فلاسفه ايله تماسي جهتنه شيخ اكبر فتوحات مكيه ج ۱ ص ۳۹ ده (وصل) ولايحيج نك الخ ده جواب وير مشدر . مقاله آتيه ده وحدت وجود مسئله سي ايله دعوا كرك جهات متباقي سي تنوير ايديله جكدر .

يالكرز نظيف بك ايكنجي مقاله لرنده (صوفيه حكمت ايله صوفيه سنت ناميله يابديني تقسيمده ارباب زهد وتقوايه (صوفيه سنت) دييورز . وبو طريق سلامتده كيدنلر آره سنده ظهور ايدن معارف قليه ارباب نه ده (صوفيه حكمت) تعبير ايد ييورز . صوفيه سنت احوال و منازل و مقامات و مكاشفات كي شيلرله اوغراشمديلر . اصطلاحات صوفيه استعماليله تظاهر ايتديلر بونلرله مشغول اولان صوفيه حكمتدر .) بيور مشلر .

نظيف بك افندي كندى تعبير لري وجهله (متقدمين صوفيه نك اخري) و بناء عليه متقدمين صوفيه دن اولان امام قشيرينك رساله سنده ص ۳۳ ده (باب فى تفسير الفاظ تدورين هذه الطائفة و بيان مايشكل منها) نى مطالعه بيورديلرمى بوبابده حضرت امام اصطلاح ايجون تمهيد مقدمه دن سكره (وهذه الطائفة مستعملون الفاظاً فيما بينهم قصدوا بها الكشف عن معانيها لانفسهم) الخ سوزلري واردر . اوراده مذكور اولان اصطلاحات (وقت) (مقام) (حال) (قبض) (بسط) (محاضره كشف ، مكاشفه ، لوايح ، طواع ، لوايع) الخ در عجا بواصطلاحاتك واضع اولى امام قشيريميدريوقسه نظيف بك صوفيه سنتك بو واديدم اثر يازمامش اولدقلىرى مى قصد ايد ييورلر سهروردينك عوارف المعارفنده اللى آلتنجى بابدن آلتشمنجى بابيه قدر اولان بابلري فتوحات مكيه ج ۲ ص ۱۶۸ ايله ۱۸۳ دن باشلايان (الفصل الثانى فى المعاملات) نى مطالعه بيورديلرمى .

طبقات شعرا نيده كي صراحت وجهله حضرت جنيدك تقرير ايلديكي درس توحيد معارف قليه يه دائر دكيدر فتوحات مكيه ج ۱ مقدمه الكتاتبي واوراده بالخاصه حضرت جنيد ايله ابو يزيد بسطامينك سوزلرينى مطالعه بيورديلرمى . عجا جنيد بغدادينك سيد الطائفة و امام الطائفة اولمى ايجاب ايدن صفت فاضله سي ندر . نظيف بك افندي مقاله لرنده (متكلمين آره سنده) اكنه بويته توسع ايدن مناقشه لردن صوفيه ده متضرر اولمادى دنيله من حتى متقدمين صوفيه نك اخري اولان امام قشيرى دييوركه (دييه رك قشيرينك مقدمه سنده كي

سوزلرخی نقل ایدیورلر . حالبوکه قشیری بوراده مناقشات متکلمینه ویا متصوفه نك آنلردن متضرر ویا آنلرله تماس ایتدیکنه دائر برشی سویلیور آنجق متشبهه سالوسلرک ظهورندن شکایت ایدیور . بناء علیه قشیرینک سوزلرنده نظیف بک افندی نك صدر بختلریله اولان وجه تماس آکلاشله میور .

نظیف بکک (امام قشیرینک شکایت ایتدیکی بشنچی عصر ایله زمانمز آره سنده کی تحولات اخلاقیه) جمله سنده کی تحولات اخلاقیه تعبیری قشیرینک صد دینه توافق ایده بیلیر ایسه ده نظیف بکک صدر و موضوعنه توافق ایتمز ایمدی نظیف بکک صوفیه حکمته ایردینی معارف قلبیه نك صوفیه سنتده عدم وجودی هانکی برهان ایله اثبات اولنه جقدر ایشته نظیف بک صوفیه حکمت ایله صوفیه سنت آره سنده کوستر دکاری فرقدن شو سؤال حاصل اولیور . برده میر مشار الیهک امام سیوطی حقه ده استعمال ایلدیکی (حفره) تعبیری خوش دکدر .

۱۹ کانون اول ۳۳۴

سید نسلیب

